

ПЕРЕДМОВА

Щорічник «Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури» пропонує матеріали свого другого тому у новому форматі. Черговий рік змін та оновлень поступово просуває нас у наукометрику західного взірця, що наочно продемонстровано на веб-сайті журналу: <http://nrpcult.ukma.edu.ua>

Традиційно на сторінках фахового видання розміщено наукові праці викладачів та аспірантів кафедри культурології Національного університету «Києво-Могилянська академія», а також науковців вищих навчальних закладів України, що входять до Асоціації культурологів. Як і завжди, представлено широкий спектр вітчизняних культурологічних досліджень: з історичної культурології та пам'яткознавства, з семіотики та іконології, з культурософії та культурографії, з проблем культурної ідентичності тощо.

Рубрика «*Культурні дискурси імперської ідентичності*» відкриває том. Ольга Брюховецька віднаходить нові грані шедевральної кінострічки С. Параджанова (що демонструє інші сенси, ніж автор першоджерела, але схоже імперське культурне тло в обох перегукується не випадково), тоді як Катерина Богуславська досліджує архетипи колективної радянської свідомості в контексті образу князівни Анни Ярославни. Глибокого рівня дослідження архетипових міфологічних моделей російського імперського менталітету через образність християнської *софіології* у роздумах В. Соловйова, П. Флоренського та С. Булгакова досягла Руслана Демчук у статті «Специфіка російського софіологічного міфу».

У синкретичній рубриці «*Етнокультурні проблеми давнини і сучасності*» зібрано етнологічні, порівняльно-історичні та археологічні матеріали. Одразу дві статті репрезентують зріз вірменської ідентичності на теренах України: Ірина Гаюк робить ґрунтовний аналіз ткацтва у вірменських колоніях Нового часу (і доводить, зокрема, що польсько-литовський «орієнталізм» XVI–XVII ст. йшов саме з наших теренів завдяки вірменам); натомість Катерина Данник досліджує феномен культурного діалогу, взаємопроникнення вірмен та українців у царині музики.

Часи Київської Русі на Канівщині з позицій музеєзнавства описує в оглядовому нарисі Андрій Москаленко. Натомість Сергій Пустовалов розмірковує над можливостями торговельно-дипломатичних відносин між територіями Анатолії та Північного Надчорномор'я – власне Троєю та центрами ямно-катакомбної культурно-історичної спільності. Дослідження ґрунтуються на конкретних археологічних пам'ятках та супроводжуються виразним ілюстративним матеріалом.

Рубрика «*Семіотика візуальної культури*» презентована формами образотворчості, доволі віддаленими як у часі, так і за своїми методами. Зокрема, Ярослава Бондарчук аналізує палеолітичні живопис та пластику, прагнучи дослідити глибинне навантаження численних зображень птаха. Багато ілюстрована публікація демонструє типовий полідисциплінарний культурологічний полілог, поєднуючи спостереження археології та мистецтвознавства, семіології та історичної семантики тощо.

Стаття Ольги Кирилової традиційно присвячена кінематографу, проте цього разу подає методико-теоретичну базу кіномистецької аналітики. У межах культурологічної методики читачеві пропонується цивілізаційний вимір кінематографа та його танатологічний аналіз (зокрема *еротанатологія* і *танатохронотон*).

Дві статті, присвячені різним культурологічним аспектам архітектури, складають рубрику «*Практики вивчення і збереження архітектурних пам'яток*». Олена Зеленська та Наталя Алешугіна розповідають про стан житлової дерев'яної архітектури Чернігова XIX – поч. XX ст. та можливості її використання як туристичного ресурсу. Михайло Собуцький аналізує споруди ранньорадянської доби з позицій «речовості» – втім, зрештою також у контексті пам'яткозбереження. Коли в історичних будівлях мешкають люди, не варто дивуватися, що з часом пам'ятка втрачає свій автентичний

вигляд: *«якщо річ не функціонує як річ, вона вже експонат»*. Але проблема лишається, і є всі підстави вважати, що колись саме її розв'язання стане темою наукового дослідження.

Завершує том нова рубрика *«Матеріали до вивчення культури: спогади, інтерв'ю, історико-публіцистичні нариси»*. Річ у тім, що, окрім строгих наукових досліджень («scholar»), фахівці нерідко розмірковують про своє дослідницьке поле, фіксують певні спостереження тощо. Така практика, зокрема, є доволі поширеною в американських наукових колах, де публіцистичні нариси подекуди успішно фігурують як наукометричний доробок певного автора.

У цій рубриці маємо спостереження Олени Калантарової щодо тибетського вчення Калачакри. Авторка озвучує актуальну нині суперечку між наукою та релігією, ширше – між традиціоналізмом та прогресом. Наскільки є можливим синтез парадигм – питання лишається відкритим.

Ольга Петрова, своєю чергою, аналізує мистецькі віяння та інновації, що відбулися чверть століття тому. Хто свого часу не звернув уваги на такі новотвори, як *«БЖ-АРТ»* чи *«Арт Музик Фест»*, може дізнатися про них чимало цікавого. Не менш цікавим є, по суті детективне, мистецтвознавче розслідування Надії Павліченко, присвячене долі найдорожчої картини Російської імперії – *«Нани»* Марцелія Сухоровського.

Денис Король